

VIERASKYNÄ

EU-politiikka lähemmäs kansalaisia

Julkaistu: Helsingin Sanomissa 26.6.2009

Mari Niva & Mikko Rask

Viime EU-vaalit osoittivat jälleen kerran, että kansalaisia on vaikea saada kiinnostumaan unionin asioista. Kun ponnekkaat kampanjoinnitkaan eivät saa äänestäjiä liikkeelle, on keskusteltava siitä, miten EU:n päätöksentekoa voidaan kehittää entistä kansanvaltaisemmaksi.

Tähänastiset ratkaisumallit ovat keskittyneet nykyisen järjestelmän hienosäätöön. On ehdotettu parempia ehdokasasetteluja, EU-asioiden nostamista kansalliseen poliittiseen keskusteluun ja meppien maakuntamatkailua. Mainitut toimet ovat epäilemättä tärkeitä, mutta riittävätkö ne?

Olisi keskusteltava myös siitä, miten nykyisten parlamentaaristen kanavien rinnalle voidaan kehittää uusia osallistumistapoja. Joissakin maissa, esimerkiksi Tanskassa, osallistuvalla demokratialla on pitkät perinteet. Suomessa tällaista kansalaisvaikuttamisen perinnettä ei ole, mutta se on viime aikoina herättänyt meilläkin yhä enemmän uteliaisuutta.

Esimerkki uudenaikaisesta osallistumistavasta on EU:n rahoittama Civisti-hanke, jossa kartoitetaan kansalaisten visioita tieteestä, teknologiasta ja innovaatioista seitsemässä EU-maassa: Bulgariassa, Belgiassa, Itävallassa, Maltassa, Tanskassa, Unkarissa ja Suomessa.

Kussakin maassa tulevaisuuden visioita pohdittiin keväällä noin 25 hengen kansalaispaneelissa. Hankkeen perusideana on, että kansalaisia kuulemalla pystytään rakentamaan entistä tarkoituksenmukaisempia ja yhteiskunnallisesti kestävämpiä tutkimusohjelmia EU:ssa.

Suomessa paneelin järjesti Kuluttajatutkimuskeskus. Mukana olleet kansalaiset olivat innostuneita mahdollisuudesta vaikuttaa EU:n tuleviin puiteohjelmiin. Osallistujilta saatiin paljon myönteistä palautetta: Mahtavaa, että ihmisiä kuunnellaan. On hienoa, että tulevaisuusasiat tuodaan ruohonjuuritasolle.

Entä minkälaisia visioita suomalaisilla sitten oli?

Esille nousi muun muassa seuraavia asioita: kielen ja kulttuurin vahvistaminen, ekologisen elämäntavan edistäminen ja kadonneen yhteisöllisyyden uudelleen rakentaminen kansalaistalkoilla.

Suomalaisten visioissa on myös maailma, jossa pahimmat ympäristöuhat on voitettu, ja Suomi, jossa innovaatioita edistetään "keksintötehtaalla".

Osanottajat toivoivat myös, että sähköistä asiointia kehitetään niin, että byrokratia oikeasti vähenee. Tieteellisen maailmankuvan triumfi, luonnon ja modernin yhteiskunnan sopusointu sekä maaseudun palauttaminen kunniaan kuuluivat myös suomalaisten toiveisiin.

Ehkä yllättävin visio oli panelistien unelma ilmaisesta, tv:n ja internetin kautta nähtävästä eurooppalaisesta kanavasta, joka uutisoisi EU:n toiminnasta ja päätöksistä sekä esittelisi EU-maiden kulttuureja ja tapahtumia. Vuorovaikutteisen nettikanavan avulla kansalaiset voisivat esimerkiksi vastata mielipidekyselyihin, jotka koskevat Euroopan parlamentissa päätettäviä asioita.

Tämä valistushenkinen visio kertoo siitä, että konkreettiselle ja arkipäiväiselle EUtiedolle on kysyntää. Kiinnostavaa on myös se, että Eurooppa-tv:stä unelmoivat juuri nuoret, joita muuten pidetään EU:n kannalta hankalasti tavoitettavina.

Kansalaisten tulevaisuusvisioista on pitkä matka siihen, että niiden pohjalta voidaan suunnata vaikkapa EU:n puiteohjelmien rahoitusta.

Civisti-hankkeen seuraavassa vaiheessa viranomaisten ja tulevaisuusasiantuntijoiden tehtävänä onkin pohtia, miten löytää ratkaisuja visioissa esiin nostettuihin ongelmiin ja miten ratkaisuista viestitään päättäjille.

EU-politiikkaan voi löytyä uutta virtaa, kun kansalaiset pääsevät entistä useammin itsekin ratkomaan yhteisiä haasteita.

Kirjoittajat ovat Kuluttajatutkimuskeskuksen erikoistutkijoita.